e-ISSN: 3062-2123
Journal of Academic Social Studies - JOSSH / Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi - SOBED
Vol./Cilt: 2 / Issue/Sayı: 3 - Ocak/January 2026

DOI: 10.29329/ufusobed.2026.1410.11

Kitap İncelemesi/Review Article

Jean Giono'nun *Ağaç Diken Adam* Adlı Eseri Üzerine Bir İnceleme

Geliş /Arrival

11.09.2025

Kabul /Accepted

23.12.2025

Tuğçe Gül Babacan
Arş. Gör.
İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye.
tgturan@gelisim.edu.tr
ORCID ID
0000-0003-4706-1612

Öz

Jean Giono tarafından yazılmış Ağaç Diken Adam adlı Fransız romanı, ilk olarak 1953 yılında basılmıştır. Bu eser, materyal kazanımlardan ve moderniteden uzak bir yaşam süren kurgusal bir karakter olan tekil bir çobanın hayatını konu almaktadır. Eserin ana karakteri olan Elzéard Bouffier, uzun yıllar süren çabaları sonucunda, çölleşmiş ve yaşam kaynakları tükenmiş bir bölgeyi meşe palamudu ekerek yeşillendirmiş ve bölgenin ekosistemini geri kazandırmıştır. Dünya genelinde çevre çalışmaları ve ekoeleştiri alanında ortaya çıkan araştırmalar hız kazanmaktadır. Türkiye için ise doğal alanların ve ağaçlık bölgelerin korunması ve sürdürülebilirliği üzerine adımlar atılması önem arz etmektedir. Bu bağlamda edebi bir eser olan Ağaç Diken Adam, ağaç ekme ile alanların yeşillendirilmesi konusunda insanlığa umut veren kült bir eserdir. Bu çalışmanın amacı ise, bu eserin incelenmesi ve Türk çevre edebiyatı alanına ve bilimsel araştırmalara katkıda bulunma hedefini vurgulamaktır.

Anahtar sözcükler: *Jean Giono, "Ağaç Diken Adam", ekoeleştiri, çevrecilik, ekolojik restorasyon*

A Review of Jean Giono's *The Man Who Planted Trees*

Abstract

The Man Who Planted Trees, written by Jean Giono, is a French novella, first published in 1953. This work focuses on the life of a fictional character, a solitary shepherd, who pursues a living far removed from material gains and modernity. During the lengthful course of years of work on the land, the main character of the work, Elzéard Bouffier, plants acorns and manages to green a desertified region, whose life sources had been depleted, and restores the region's ecosystem. Efforts in the field of the environmental studies and ecocritical studies are gaining momentum worldwide. For Türkiye, it is important to take steps towards the protection and sustainability of natural areas and forested regions. In this context, The Man Who Planted Trees, as a literary work, is a prominent classic that gives hope for humanity regarding the greening of areas through planting trees. The aim of this study is to examine this work and contribute to the field of Turkish environmental literature and scientific research.

Anahtar sözcükler: *Jean Giono, "The Man Who Planted Trees", ecocriticism, environmentalism, ecological restoration*

1. GİRİŞ

Ağaç Diken Adam, Fransız yazar Jean Giono (1895-1970) tarafından yazılmış olan bir novelladır. Türkçe diline tercümesi Didem Nur Güngören tarafından yapılan eser, 2014 yılında basılmış ve Türkçe edebiyat ve çevre çalışmaları camiasına katılmıştır. Kitaptaki illüstrasyonlar ise Oğuz Demir tarafından tamamlanmıştır. Eser, okuyuculara "tabiat konusunda engin bir sevgi besleyen" Jean Giono'nun doğaya, bitki örtüsü ve yabanıl hayata bakış açısını açıkça gözler önüne sermektedir (Balta, 2023: 36). Bu eser, günümüz çevre krizi çağında, insan ve çevre arasındaki ilişkinin güç kazanarak daha anlamlı bir boyut kazanabileceğini sunmaktadır. Spesifik olarak yeşil alanlarla ve bitkilerle kurulan ilişkilerde insanlığın üstlendiği bir rol bulunmaktadır. Bu rol ise insanların aktif katılımını gerektiren ve kişinin bizzat kendisinin elleriyle dâhil olacağı bir aktivitenin mümkün olduğunu göstermektedir. Jean Giono'nun eserinde bu iştirak, karakterin kendi elleriyle meşe palamudu ekerek kurak ve yaşamsız bir alanı yeşillendirip, doğal olan ile karıştırılacak boyutta efloresans ve yaşam barındıran fonksiyonel bir orman yaratması olarak gösterilmektedir.

Eser Türkçe diline çevrilmiş olmasına rağmen, Türkiye'de yapılan, özellikle Türkçe dilinde olan bilimsel çalışmalarda, bu eserle ilgili bir açık olduğu görülmektedir. Eser Türk akademisyenleri ve çevre çalışmaları tarafından yoğunlukla incelenmemiş olmasına rağmen, Giono'nun *Ağaç Diken Adam* adlı eseri dünya çapında çevre koruma çalışmaları alanında büyük önem arz etmektedir. Benzer şekilde Türkiye için de bu eserin öğrenilmesi, öğretilmesi ve üzerine araştırma yapılması ehemmiyet gerektiren bir hususdur; zira Türkiye gündeminde son yıllarda artış gösteren orman yangın vakaları yer almaktadır. 2015-2024 yılları arasında on yıl içerisinde görünen orman yangınlarının yıllık olarak ortalama %29.5'luk kısmı ihmal ve dikkatsizlikten kaynaklı piknik ateşi, sigara kullanımı ve çöp atımı ve anız gibi çoban ateşi türlerinden kaynaklanmakta olduğu görünürken, %47.4'lük büyük kısmı ise sebebi tespit edilemeyen kaynaklardan dolayı ortaya çıkmaktadır. Türkiye son yılların en büyük ölçekli yangınlarından birini 2021 yılında görmüştür ve bu zaman diliminde 2.793 adet yangın olmuş ve 139.503 hektarlık bir alan yangından tahrip olmuştur ("Orman & Yangın," t.y.). Ardından ortaya çıkan verilere göre, 2022 yılı içinde 2.160 adet orman yangını çıkmış ve bu yangınlar-

da 12.799 hektar orman alanı zarar görmüştür. Yangın başına düşen ortalama yanan alan 5,9 hektar olmuştur … Ormanlarımızda çıkan yangınların büyük çoğunluğu insan tarafından çıkarılmaktadır. 2022 yılında çıkan orman yangınlarının 41.12 % sinin çıkış nedeni belirlenememiştir. Orman yangınlarının 31.48 %'i ihmal-dikkatsizlik, 6.94 %'ü kaza, 3.98 %'i kasıt, 16.48 %'i ise yıldırım düşmesi sonucu çıkmıştır. ("Orman yangınları," t.y.)

Bunu takiben, 2025 yılında başlayan yangınlar ise haziran ayında başlayarak Temmuz ayını da kapsayacak şekilde Türkiye'de toplam 53 ili etkisi altına almıştır. Toplam 80.000 hektardan daha fazla bir alan Türkiye genelinde tahribata uğramıştır ve bundan en çok etkilenen şehirlerden birisi ise İzmir'dir ("2025 Türkiye orman yangınları" t.y.). Bu bağlamda düşünüldüğünde, başta Türkiye olmak üzere, global çerçevede çevremizin sağlığının gözetilmesi gereken bir çağda, Jean Giono'nun *Ağaç Diken Adam*'ı büyük bir anlam önem taşımaktadır. Novellanın ana karakteri Elzéard Bouffier, çevresini yalnızca yeşertmekle kalmayan, aynı zamanda oluşmakta olan sağlıklı yeşil hayatı da tahrip edebilecek olan tüm alışkanlıklardan uzak bir yaşam sürmektedir. Tütün ürünleri kullanmıyor olması, Bouffier'da hem insan hem doğa sağlığına karşı bilinçli bir tutumun var olduğunu göstermektedir (Giono, 2018: 22).

Eserin yazarı Jean Giono hayatını Fransa'nın güney-doğusunda bulunan Provence bölgesinde geçirmiştir. Bu bölgede geçirdiği süreçler ve doğaya olan yakınlığı, yazarın eserlerinde de yansımalarını göstermektedir. Benzer şekilde, bu hikâye de, Giono'ya benzerlik gösteren kurgusal karakter Elzéard Bouffier etrafında şekillenmektedir. İsmi verilmeyen anlatıcı kırk yıl önce gerçekleşen bir anısını anlatmaktadır. Anlatıcı, 1913 yılında Alp dağlarındaki yürüyüşü esnasında o bölgede yaşayan yaşlı bir çoban olan Bouffier ile karşılaşmıştır. Bouffier ıssız bir vadiye meşe palamudu dikerek bu çölleşmiş alanı yeşillendirme çabasındadır. Yaşam belirtisi bulunmayan terk edilmiş bir köyün yakınlarında, su kaynağı bulamadığı için susuzluktan gücünü yitirmek üzere olan anlatıcı, Bouffier ile karşılaşır. Bouffier, anlatıcıyı kulübesine davet ederek ona su ikram eder ve anlatıcı da geceyi orada geçirir. Bouffier'in ailesini kaybettiğini ve ardından bu çorak topraklara geldiğini öğrenir. Bouffier, çorak alanı yeniden ağaçlandırmaya karar vermiştir ve kendi elleriyle bu araziyle ilgilenmekte ve parmaklarıyla açtığı çukurlara tek tek meşe palamutları ekerek çabasını sürdürmüştür. Anlatıcı, 1914 yılında savaşta beş yıl süren görevinin tamamlamasının ardından tekrar çobanı ziyarete gider ve o alanda ağaç fidelerinin

oluştuğunu gözlemler. Bir zamanlar çorak olan bu toprak, akan dereler ve tohumları getiren rüzgârlarla sağlıklı bir yaşam alanına dönüşmüştür. Bölgenin ekosistemi oluşup güçlendikten sonra, anlatıcı yıllar sonra ziyarete geldiğinde, bir zamanlar terk edilmiş olan bu kasabaya insanların da yerleşmesiyle birlikte sosyal yaşamın iyileştiğini görmüştür. Anlatıcı, tek bir insanın çabaları sonucu ortaya çıkan büyük değişimi şu şekilde aktarmaktadır: "Oysa şimdi her şey değişmişti, hava bile. Bir zamanlar beni karşılayan kuru ve sert rüzgârın yerini, kokularla bezeli serin bir esinti almıştı" (Giono, 2018: 48). Tekil bir insanın çabaları, göründüğü üzere, tüm ekosistemi sağlığına kavuşturmuş ve bölgedeki doğal yaşam dengesi rayına oturtmuştur.

Bouffier, "bencillikten tamamen arınmış, yüce gönüllü ve dahası yeryüzünde silinmeyecek izler bırakmasıyla," anlatıcı üzerinde derin bir etki bırakmıştır (Giono, 2018: 9). Çorak bir araziyi fonksiyonel ve sağlıklı bir ormana dönüştüren Bouffier, otuz yıldan fazla bir süre boyunca, daha önce sakinleri tarafından terk edilmiş olan bu toprak üzerinde çalışmayı sürdürmüştür. Bilinçsizce gerçekleşmiş olan ağaç kesimleri ve o bölgede odaklanan yükselen sanayileşme nedeniyle, bu yöredeki toprak örtüsü canlılığını yitirmiştir ve daha fazla doğal ve yeşil kaynak üretememektedir. Bouffier'in bu süre boyunca tek başına göstermiş olduğu uğraşlar sonucunda, oradaki doğa, su kaynaklarının da iyileşmesiyle birlikte, yeşilini tekrar kazanmış ve sağlığına yeniden kavuşmuştur. Bu yalnız çobanın yıllar boyunca devamlılığını sağladığı tek eylem ise, kurumuş olan ve soluk olan toprağa meşe palamudu ekmektir.

Orijinal eser,[1] 1953 yılında bir grup Amerikalı editörün Giono'dan gerçek hayatta unutulmaz bir karakter hakkında yazı talebinde bulunmaları üzerine üretilmiştir. Ancak yazılan karakterin sorgulanması üzerine bu kişinin gerçek bir insana dayanmadığı ve Banon şehrindeki kayıtlarda Bouffier soyadıyla vefat etmiş herhangi bir kişi olmadığı ortaya çıkmıştır (Goodrich, 1985: 39). Gerçeğe dayandırılmadığı gerekçesiyle reddedilen bu eser, ardından, 1954 yılında *Vogue* dergisinde "The Man Who Planted Hope and Grew Happiness [Umut Diken ve Mutluluk Yetiştiren Adam]" başlıklı bir öykü olarak yayınlanmıştır. *Ağaç Diken Adam* kurgusal bir eser olmasına rağmen, özellikle küresel iklim krizi çağında, yıllar içerisinde oldukça popüler hale gelmiştir. Edebi mecralarının dikkatini çekmesi üzerine, yayımlanmasını takip eden yıllar boyunca,

[1] Orijinal Fransızca ismiyle *L'Homme quis plantait des arbres* olarak yayınlanan bu eser, İngilizce diline *The Man Who Planted Trees* olarak tercüme edilmiştir.

otuzdan fazla dile tercümesi yapılmıştır. Bu eser, içerisinde barındırdığı doğa koruma mesajları ve pratikleri dolayısıyla dünya genelinde tüm seviyelerde eğitim kurumlarında öğretilmektedir. Çevre koruma ve sürdürülebilirliği desteklemesi nedeniyle de birçok lisans ve lisansüstü eğitim veren kurumlarda, özellikle çevre çalışmaları alanlarında, kült eser olarak okutulan öncü yapıtlardan biridir (Comfort, 2011: 404). Türkiye'de de bu eserin tercümesi farklı yayın evleri tarafından basılmış ve yaygın versiyonu ise Everest Yayınları tarafından onuncu baskısındadır. Bunun yanı sıra, bu eser, masal kitabına dönüştürülmüş ve Türkiye'de ilkokul seviyesinde okuma yazma derslerinde masal olarak okutulmaktır.

Alabildiğine bir orman yaratmak kadar çetrefilli bir vazifeyi yerine getiren ve bu hususta başarılı olan yalnız bir çobanın bireysel çabalarını simgeliyor olması ise, *Ağaç Diken Adam*'ı başlı başına benzersiz bir hale getirmektedir. Çevre çalışmaları açısından alanın en önemli isimlerinden olan Amerikalı yazar Aldo Leopold'un *Bir Kum Yöresi Almanağı (A Sand County Almanac)* adlı eserinde bahsettiği üzere, "Toprağı tahrip ediyoruz çünkü onu bize ait bir mülk olarak görüyoruz. Toprağı bizim de ait olduğumuz bir topluluk olarak görmeye başladığımızda onu sevgi ve saygıyla kullanmaya başlayabiliriz. Toprağın mekanikleşmiş insanın yıkıcı faaliyetlerine tahammül etmesinin başka yolu yok" (Leopold, 2013: xxvi). Dolayısıyla, çevre koruma bakımından düşünüldüğünde, Leopold "muhafaza etmenin, insan ve doğa arasında bir uyum ifadesi olduğunu" öne sürmektedir (Balta, 2023: 18). Bouffier'in başardığı noktada ise, bizzat elleriyle toprağı yeşillendirme suretiyle, kendisi ve bulunduğu çevresi arasında direk bir bağ kurduğunu söylemek mümkündür.

Yazarın Bouffier karakteri üzerinden yansıttığına dayanarak, herhangi bir profesyonel donanıma ihtiyaç duyulmadan, basit bir şekilde meşe palamudunun ekilmesi kadar yalın bir eylemin, bu denli bir muvaffakiyete ulaşmak için etkili bir yöntem olduğu söylenebilmektedir. Geçmişinde tahribata uğramış ve çoraklaşmış yöredeki bu gelişim, insan etmeni üzerinden çevre korumasında başarısızlığın değil, faydacılığın da mümkün olduğunu ortaya sunmaktadır; zira bu gerçeklik "su götürmez bir yeniden doğuşun simgesi" olarak gözler önüne serilmektedir (Giono, 2018: 49). Günümüz küresel iklim krizi çağında, insani etmenler ve endüstriyel ilerleme dolayısıyla çevresel bozulmalar ve doğal dengesizlikler güç kazanmaktadır. Bu dönem içerisinde düşünüldüğünde, Jean Giono'nun *Ağaç Diken Adam*'ı, ortak Dünya'mızın sağlığını

olumsuz yönde etkileyen aksiyonların giderilerek, pozitif aksiyonlar içeren biz dizi hareket ortaya çıkabileceğini gözler önüne koymaktadır. Bu bağlamda, "[k]ısa sürede çorak çorak ve çölleşen araziye kendi imkânlarıyla yüz binlerce ağaç fidanı diken çoban, hiçbir merciden karşılık beklemeden yitmekte olan doğayı canlandırmakla kalmaz, insaniye hususuna da emsal teşkil eder" (Balta, 2023: 36-7). Anlaşılacağı üzere, bu uğurda fark yaratan bir dönüşüm yaratma gücü ise, insanlıktadır. Dolayısıyla, bu eser insanlığın asıl yaratıcı gücünü ortaya koyarak, çevre ile bağlantılı olan kaygılar için umut ve inanç sunmaktadır.

Kaynaklar

Balta, Ş. C. (2023). *1950 sonrası Türk hikâyesinde çevre vurgusu: Ekoeleştirel değini ve duyumsayıcı bilinç*. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.

Comfort, K. (2011). Elzéard Bouffier, Jean Giono's ecological saint. *Neophilologus*, 95(3), 403-414. https://www.academia.edu/56304813/Elz%C3%A9ard_Bouffier_Jean_Giono_s_Ecological_Saint

Giono, J. (2018). *Ağaç diken adam* (D. N. Güngören, Çev.). İstanbul: Everest Yayınları.

Goodrich, N. L. (2005). Afterword: to the original edition. In Giono, J. (2005), *The man who planted trees* (pp. 37-44). White River Junction, VT: Chelsea Green Publishing.

Leopold, A. (2013). Önsöz. *Bir kum yöresi almanağı* (U. Özdağ, Çev.) (s. xxv-xxvii) . Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Orman & Yangın. (t.y.). Alınan adres https://www.ormancilardernegi.org/Yangin

Orman Yangınları. (t.y.) Alınan adres https://cevreselgostergeler.csb.gov.tr/orman-yanginlari-i-85850

2025 Türkiye orman yangınları. (t.y.). Alınan adres https://tr.wikipedia.org/wiki/2025_T%C3%BCrkiye_orman_yang%C4%B1nlar%C4%B1

FİNANS: Bu çalışmanın yürütülmesinde herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI: Yazar, bu çalışmayı etkileyebilecek finansal çıkarlar veya kişisel ilişkiler olmadığını beyan eder.

YAZAR KATKILARI: Yazar, makalenin tümünü katkılarıyla oluşturmuştur.

ETİK ONAY BEYANI: Bu çalışmada Yerel Etik Kurul Onayına gerek duyulmamıştır. Yazar, bu üründe derginin Yapay Zekâ politikasına uymayı taahhüt etmiştir.

VERİ KULLANILABİLİRLİK BEYANI: Bu çalışmada kullanılan verilere yazardan talep üzerine erişilebilir.

FINANCE: No financial support was received for the conduct of this study.

CONFLICT OF INTEREST STATEMENT: The author declare that there are no financial interests or personal relationships that may influence this study.

AUTHOR CONTRIBUTIONS: The author has contributed to the manuscript in its entirety.

ETHICAL APPROVAL STATEMENT: Local Ethics Committee Approval was not required for this study. The author has committed to complying with the journal's Artificial Intelligence policy in this product.

DATA AVAILABILITY STATEMENT: The data used in this study are available upon request from the author.

Bu eser Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
(This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License)